

ta, ammatissa viihtyvyydestä ja riskitekiöistä. Kun nyt ministeriö sitten "niveltää kuvataiteilijan keskiasteen ammatilliseen koulujärjestelmään" on yhteiskuntasuunnittelun lähtökohta kovin pessimistinen: "Kuvataiteen koulutuksessa on varauduttava siihen, että kaikki opintonsa suorittaneet eivät voi sijoittua koulutustaan vastaaviin tehtäviin".

Ensin tehdään keskiasteen yleissuunnitelma, jossa kuvataide on mukana. Mutta kun kehittämislain sovellutusalue koskee vain ammattikasvatustalituksen alaisten ammatillisten oppilaitosten järjestämää ammatillista peruskoulutusta niin valtioneuvoston ohjeisiin ei sisällykään kuvataiteen koulutusta. Ja sitten tarvitaan paperi jossa kuvataiteen ammatillinen koulutus liitetään käsi- ja taideteollisuusalan koulutukseen. Suunnitelmissa lainataan entisiä eikä itse todelliseen koulutukseen saada tukea.

Korkeakoulu

"Korkeakoulussa tulee voida kehittää kuvataidealan estetiikkaa ja teknisiä valmiuksia periaatteessa niin pitkälle, että kansainvälisten mittojen mukaan alan parasta koulutusta olisi tarjolla Suomessa." Korkeakoulun aikaansaamisen suhteen mietinnöt ovat yksimielisiä. Mutta missä odottaa sen suunnittelu? "... lisätä taiteilijan ymmärtämystä oman työnsä luonteesta ja yhteiskunnallisista tehtävistä ... ammatillista motivaatiota ja muovaavat niitä tiedollisia ja emotionaalisia rakenteita, joiden perustalta taiteilija voi itseään ilmaista. Ne määräävät myös sen kommunikaation tason, jolla kuvataide voi liikkua. Ilmaisun rikkaus ja kommunikaation merkittävyys ja osuvuus riippuvat taiteilijan maailmankuvan jäsentyneisyydestä sekä henkilökohtaisesta ja ammatillisesta identiteetistä".

Koulutussisältöjen kehittäminen on pysähtynyt yleistyneen asenteelle. Koulutus- ja museotoimikunta mainitsee kuvataiteen sisältöjen ja rakenteiden erittelyn, taiteen sosiologian, psykologian, työn ja tekniikan historian ja yleisesti taidehistorian. Aina-kaan taideakatemia koulun kehittämis-toimikunnan esittämän tuntijaon sisällä ei siinä koulussa ehditä näihin kiinnittämään riittävä huomiota.

Syy kauniiden periaatteiden ja käytännön työn ristiriitaan löytyy Heikki Somersalon tilannearviosta: jopa korkeimman kuvaopetuksen tasoilla menee liian aikaa peruskouluissa unohdettujen taitojen korjaamiseen.

Koulutuksesta puuttuu valtakunnallinen porrasteinen järjestelmä. Jatkokoulutuksen järjestäminen on kokonaan hoitamatta.

Harrastajat

Suoran ammattiin johtavan koulutustien lisäksi kuvataiteen kokonaisuus kärsii puutteita ilta- ja harrastajakoulutuksessa. Nykyisessä taiteilijakunnassa on lukuisa joukko tätä tietä ammatistiin hakeutuneita. Ja harrastajatoiminnan hallinnollisista ja pedagogisista tehtävistä saa sivutulonsa merkittävä osa taiteilijoista. Juuri koulutusmäärittelyjen takia "taiteilija" etenkin kansalais- ja työväenopistoissa laskeetaan palkkastatuksessa tuohon alimpaan ryhmään "ja muut".

Vielä yksi mietintö?

Tarvitsemmeko me vielä yhden komiteamietinnön? Kyllä, ja käytännön konkreettisen. Se selvittäisi peruskoulutustason, keskiasteen ja korkeakoulutuksen. Etenkin sen tehtävänä olisi selvittää näiden tasojen keskinäiset suhteet ja mahdollisuudet opiskeluun ja yhteistyöhön muiden oppilaitosten kanssa.

Kokonaisjärjestelyinä uudistaminen on lähinnä hallinnollinen. Taloudelliset lisärasitteet valtiolle eivät suhteellisesti ole suuria. Valtion toiminta-avustukset kuvataidekouluille vuonna 1973 olivat 414 000 markkaa. Taide-teollisen korkeakoulun kokonaismääräraha oli 4,1 miljoonaa markkaa, Sibelius-Akatemian noin 4,0 miljoonaa, muiden musiikkioppilaitosten 6,9 miljoonaa ja teatterikoulutuksen noin 1,0 miljoonaa markkaa. Valtiollistamiset ovat sen jälkeen muuttaneet tilannetta.

Kuvataiteilijoiden ammatillistotoiminta on viime vuosikymmenenä lujasti tähdännyt kuvataidealan kehittämiseen. Ammattikunnan tulotaso ja alhainen sosiaalinen asema on kuitenkin vienyt keskinäisen kilpailun kiristymiseen ja taloudelliseen eriarvoisuuteen.

Taiteen yhteiskunnallisen merkityksen määrittely on taiteilijapalkka- ja Taiteen puolesta -tapahtumissa päässyt alkuun. Mil-laiset määritelmät kuvataiteilijan ammattikelpoisuus saa, "riippuu lähinnä siitä yhteiskunnallisesta tehtävästä, jonka kuvataidealan ammatit voivat yleisen yhteiskunnallisen kehityksen myötä saada".

Korkeakoulua odotellessa:

Ruohonjuuritason välimietintö

Suomen Taideakatemia koulun kasvattien keskusteluja

Tässä keskustellaan nuoren taiteilijan asemasta. Lähdeettiin katsomaan taaksepäin eli taiteilijakoulutuksen antamiin valmiuksiin. Ne ovat suhteellisen hyvät. Kuitenkin koulun jälkeen näyttää kuluvan vielä kaksi-kolme vuotta ennen kuin nuori kuvantekijä pääsee ammatillisesti jaloilleen.

Ruohonjuurikomitea Raili Tangin ateljeessa. Vasemmalta Raili Tang, Osmo Kivimäki, Maija Santala, Silja Rantanen, Harry Arnkil ja Ilppo Alho.

Toimittanut Tuula Puisto

Kuvat Seppo Hilpo

Kuvataidekoulutuksen valtakunnallista järjestelyä ja alan korkeakoulun luomista Suomeen on mietitty koko mennyt 70-luku. Mietinnöt on kirjoitettu ja laitettu mappiin. Tämä kirjoitus on laadittu toimeen tarttumista odotellessa. Tarkoitus on kuvata korkeakouluksi aiottua Suomen Taideakatemia koulua nykyisellään ja ruohonjuuritasolta; miten opiskelija opinahjonsa kokee ja miten koulutetun taiteilijan ura maassamme yleensä tapaa lähteä alkuun.

Suomen Taideakatemia koulun tarkoitus on antaa korkein ammatillinen koulutus taide-maalareiksi, taidegraafikoiksi ja kuvanveistäjiksi aikoville. Opetus jakautuu kolmeen opintolinjaan: maalaus-, grafiikka- ja kuvanveisto. Koulutus kestää neljä vuotta, iltalinoja tai -kursseja ei ole.

Uudet oppilaat valitaan näyttöiden ja valintakurssien perusteella. Taiteellisen lahjakkuuden lisäksi pääsyvaatimuksena on oppivelvollisuuden suorittaminen ja 16 vuoden ikä.

Mitä tapahtuu, kun karsintakurssit onnellisesti läpäissyt taiteen taimi tulee kouluun? Illuusiota romahtavat.

Silja Rantasen ensimmäinen koulupäivä:

— Minä odotin, että meillä olisi suunnilleen kaksi viikkoa joitakin tuollaisia asioita kuin il-

maisuus, mitä me olemme tavoittelemassa, mitä varten me koulutamme itseämme. Sen sijaan siellä oli vahtimestari, joka sanoi: "Telineet on tuossa, kipsit on tuolla, ja nyt rupeatte kopioimaan." Siinä sitä alkoi katsella naapuriin päin ja huomasi: näköistä näköjään tehdään.

I vuosi, koeluokka

Suurelta osin yhteistä perusopetusta koko vuosikurssille. Opiskelun runkona hiilipiirustus, lähinnä kipsin ja elävän mallin mukaan. Lyijy- ja tussikynä käytetty croquis-piirustuksessa. Öljy- ja temperavärein maalattu asetelmia ja mallia. Kuvanveiston oppilaille opetusta muovailussa ja piirustuksessa elävän mallin mukaan. Teoria-aineet: Sommitteluoppi, materiaalioppi, perspektiivioppi, plastinen anatomia, taidehistoria. Päähuomio opetuksessa kiinnitetty havainto- ja tyyli-tajun sekä varsinkin kokonaissommittelun kehittämiseen.

...Ruohonjuuritason välimietintö

Raili: Ainakin minut se kipsien kopiaaminen veti ihan loppuun. Kaikki pelot tulivat päälle.

Silja: Koska siinä vaiheessa on motivoitunut ja kumminkin epävarma.

Ilppo: Toisaalta tekee joskus jälkeenpäin mieli piirtää kipsiä.

Silja: En ollenkaan yritä väittää, että kipsien piirtäminen olisi hyödyttöntä. Sitä ei vaan silloin tajunnut.

Harry: Meidän piti tehdä ne kipsipiirustukset samalla tavalla kuin 150 vuotta sitten. Nyt jälkeenpäin tajuaa, että tehtävästä olisi selvinnyt tuloksekkammin, jos olisi keskittynyt yhteen tai kahteen asiaan, esimerkiksi pelkistämällä muotoa ja käyttämällä kolmea tai neljää valööriä.

Silja: Opetus on niin klassista, että siinä samanaikaisesti joutuu opettamaan kaikkia asioita. Koko ajan pitää tarkata sekä muotoa, että valoa, että tilaa, että väriä.

Raili: Se minusta oli hirveä puute, että meitä ei viety luontoon, osoitettu että tuossa on maisema ja aurinko. Mitä aurinko tekee, miten valo vaihtuu, mitä kaikkea tapahtuu koko ajan. Kuitenkin ne ensimmäiset vuodet olivat hedelmällisimpiä. Oli uusia ihmisiä ja kaikilla halu tehdä.

Maija: Ensimmäisinä vuosina pystyttiin keskustelemaan ja arvostelemaan toisten töitä. Sen jälkeen kaikki menivät jollain lailla loppuun.

Silja: Äkkiä urautui sillä tavalla, että oli aiheita joista keskusteltiin ja toisia joista ei. Negatiivisia aiheita vältettiin, pelkoja, vaikeita asioita tekemisessä.

II vuosi, piirustusluokka

Opetukseen osallistuvat maalaus- ja grafiikkalinjan II vuosikurssi. Syventymistä grafiikan menetelmiin. Opetusta annettu enimmäkseen elävän mallin hiili- ja elävän mallin maalauksessa. Huomiota kiinnitetty erityisesti liikkeen, rytmin, rakenteellisuuden ja plastisen muodon havainnointiin sekä valööritajun kehittämiseen. Kuukausi- ja kriteeritehtävissä pyritty soveltamaan sommittelu- ja väriopin ajankohtaisia ongelmia. Teoria-aineet jatkuvat.

Kuvanveistoluokat: II–IV vuosikurssi jatkaa pronssivalun oppimista, esim. vahojen valua liimamuottia käyttäen ja mitalien valua silikonipositiivimallin avulla. Ammattiopissa suoritettu kiven veistoa marmorin, lisäksi käytetty mm. lasikuitua. Suunnittelutehtävänä Lapsenvuonna leikkiveistos.

Grafiikkaluokat. Opetusta seuraavissa menetelmissä: puupiirros, puukaiverrus (teoria), linoleikkaus (teoria), etsaus, kuvaneula, akvatinta, pehmeäpohja ja mezzotinta, sekatekniikat,

litografia, serigrafia ja fototekniikka metalligrafikassa. Oppilaat esittävät näytelöitä kaikista eri tekniikoista.

Ilppo: Se tekninen valmius, minä koulusta suoranaisesti saa ei riitä. Temperamaalaus jäi meiltä kokonaan väliin, kuin myös akvarellit ja akryylit.

Maija: Materiaaliopetusta on koulussa aivan liian vähän.

Ilppo: Toisaalta se on niin nurjalla puolella, että se ei juuri ollenkaan palvele ilmaisullisia tarpeita. Olisi hyvä oppia materiaaliopin yhteydessä ekspressiivisempääkin työskentelyä, jossa ei ole alusmaalausta ja kaiken maailman lasuureja.

Osmo: Mutta onko sekään mahdollista neljän vuoden aikana. Minä ainakin kyselin neuvoja opettajilta. Kyllä neuvoja saa, jos haluaa. Sitäpaitsi, hyvin harvoin neljän vuoden aikana, ehkä viimeisenä, ihminen alkaa tajuta, että on muitakin mahdollisuuksia kuin öljyväri. Monien vaihtoehtojen edessä voisi mennä sekaisin.

Ilppo: Totta kyllä. Vaihtoehtojen pitäisi tulla asteittain.

Harry: Mitä te oikein tarkoitatte. Te siis haluatte, että materiaalit ja vaihtoehdot koko ajan lisääntyvät, kunnes neljän vuoden kuluttua silmät pyörii päässä. Minusta pitäisi olla juuri päinvastoin. Alussa tutustutaan mahdollisimman moniin materiaaleihin ja menetelmiin, sitten ruvetaan pikku hiljaa karsimaan — sitä mukaa kun itselle selviää mitä näillä materiaaleilla oikein haluaa tehdä, ilmaista.

Ilppo: Hm! Teoriat, kuten materiaalioppiin pitäisi yhdistää tekemiseen. Nyt opetetaan mallimaalausta erikseen, värisomittelua erikseen ja materiaalioppia erikseen. Koulun jälkeen osaa kolme eri asiaa.

III vuosi

Oppilaat saavat syventyä omaehtoisempaan työskentelyyn. Teoria-aineet ovat loppuneet. Erityisluentoja on järjestetty määrärahojen salliessa, luennot tarkoitettu kaikille oppilaille. Oppilaskunta järjestänyt keuhkälä 1979 oman luentosarjan.

Maalausluokalla opetuksen pääpaino on ollut elävän mallin maalauksessa. Huomiota kiinnitetty mallin havaintokeinoihin eri valaistus-, tausta-, tila- ja väri- sekä kuvaratkaisujen avulla. Muutamalla erikoistehtävällä tähdennetty yksilön karakterin tajuamista. Erityyppisillä asettelilla on yllätetty omaperäisiin väri- ja muotoratkaisuihin. Kuukausi- ja kriteeritehtävissä kiinnitetty huomiota aiheen kokonaishallintaan, sanomaan, herkkyyteen, sommittelun lujuteen ja rytmiin, omaperäisyyteen.

Opetuksessa pyritty kannustamaan itsenäiseen ilmaisuun. Li-

2

allista teoretisointia yritetty välttää. Piirtämisen tärkeyttä korostettu.

Jo kouluajana monet oppilaista pyrkivät ja pääsivätkin valtakunnallisiin näyttelyihin. Tähtäimessä on myös pisteiden keruu alan ammattiliittojen jäsenyyttä varten.

Ilppo: On puhuttu siitä, että olisi olemassa jonkinlainen luokan leima. En tiedä sitten onko se suhteessa opettajaan vai luokas-

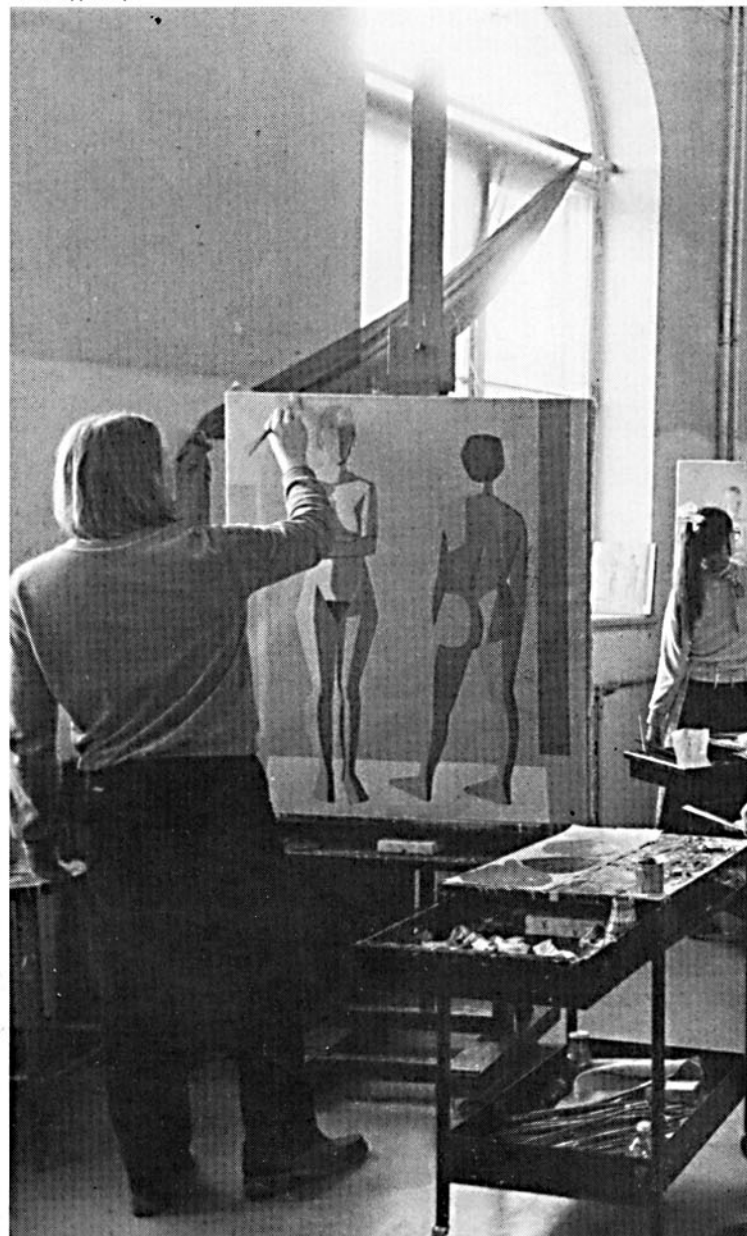
sa oleviin voimahahmoihin — vai kenties molempiin.

Silja: Kaikki ulkopuoliset sanovat samaa: näyttelyissä näkee heti ketkä ovat Akatemian koulusta.

Osmo: Ketkä Vapaasta, ketkä Lahdesta . . .

Harry: Luokan leima on ollut ja on yhä voimakas, koska ihmiset eivät ole löytäneet itseään, päässeet itsenäistymään. Asiaa auttaisivat työpajat, joissa pääsisi

Kuvat Seppo Hilpo

3

4

2. Ranskalaisen pilapiirtäjän Oton näkemys taiteilijakoulutuksesta tavoitteena turvallinen asema.

3.—4. Plastisen sommittelun opiskelua Taideteollisessa korkeakoulussa.

5. Taideakatemian koulun maalausluokka mallia maalaamassa.

kokeilemaan omiaan. Toinen saisi rauhassa keskittyä esim. pienimuotoiseen maalaukseen, toinen monumentaaliseen.

Maija: Voisi kuvitella, että opettajat keskustelisivat enemmän oppilaiden kanssa. Sitä tapahtuu vähän. Keskusteltaisiin motiiveista, ilmaisusta, siitä mitä oppilaat haluaisivat tehdä.

Osmo: Oppilaitakin on liikaa. Ei kellään opettajalla ole aikaa paneutua kymmenen ihmisen on-

gelmalliseen tekemiseen.

Ilppo: Miksi maalataan ja mitä maalataan, sitä aika vähän pystyy opettamaan. Asetan kyseenalaiseksi pystyykö koulu täyttämään tätä tehtävää koskaan. Ja onko se koulun tehtäväkään?

Maija: Mutta voi vihjata. Koulussa pitäisi pyrkiä löytämään kunkin oppilaan ilmaisukeinot, auttamaan oman persoonallisuuden löytämisessä. Koulu voi antaa vihjeitä.

Osmo: Se tekeekin sitä.

Ilppo: Koulun valtava anti on ympäristö, minkä se tarjoaa. Ollaan suurin piirtein saman ikäisiä ja samassa tilanteessa. Siellä saa oppia niiltä, jotka itse opettelevat.

Silja: Se on vahingollistakin. Muodostuu illuusio turvallisuudesta tekemisestä.

Ilppo: Se karisee heti koulun jälkeen.

Itsenäisiä töitä oppilaat tekevät kritiikitapahtumia varten. Niitä järjestetään viisi kertaa vuodessa koko kouluaajan. Kritiikkiin tehdään yleensä yksi työ annetusta aiheesta ja kotona omalla ajalla. Luokkien opettajat kritisoivat tulokset, arvostelun välittää oma opettaja. Kaksi kertaa vuodessa halutaan kaikki lukukauden työt näytteille (tai kaikki jotka ilkeää näyttää). Jäsenyksen suorittavat opettajat koulujaoon kanssa. Kevätnäyttelyn yhteydessä jaetaan stipendit. Näyttelyt ovat avoinna yleisölle.

Raili: Syys- ja kevätnäyttelyn kritiikki ei ole hedelmällinen tapahtuma, koska avointa keskustelua ei synny — itseksensä vain jupistaan. Kilpailuhenki, joka liittyy kritiikitapahtumiin masentaa. Ainakin jouluna ja keväällä pitäisi saada keskustelua aikaan. Ja kritiikkitöiden pitäisi olla itsenäisiä! Niistä tulee samanlaisia kuin koulutöistä.

Ilppo: Monelle syntyy kuva, että kun tietty aika maalataan, saadaan tietty taiteellinen lopputulos. Opetusohjelma ei suosi työtä ilman lopputulosta, eli harjoittelusta ja sotkemista.

Raili: Ei saa epäonnistua.

Ilppo: Vaan pitää aloittaa tekemällä alusmaalaus — jos on huolellinen oppilas — maalata sitten valmiiksi, nimi alle — ja valmista tuli.

Silja: Meitä on kyllä rohkaistu päämäärättömään tutkimiseen, mutta oppilaat itse eivät uskalla.

Ilppo: No niin. Voi olla, että oppilaitten puolella ne suurimmat konservatiivit ovatkin. Opettajat saattavat ollakin valmiita henkilökohtaisempaan ja vähän vapaampaan tutkimiseen.

Harry: Sehän on selvä, että oppilaat ovat konservatiivisia. Siinä kehitysvaiheessa on kaikennäköisiä ennakkoluuloja. Koulun tehtävä olisikin alusta alkaen poistaa niitä, avartaa näkemystä ja kannustaa omaperäisyyteen.

Viimeinen luokka

Varsin omatoimista työskentelyä. Maalausluokalla opetusta vain kahtena päivänä viikossa, pääpaino öljy- ja temperavärimaalauksessa elävän mallin ja vapaiden sommitelmien pohjalta. Oppilaita pyritty ohjaamaan omaan itsenäiseen suuntaan hen-

...Ruohonjuuritason välimietintö

kilokohtaiset taipumukset huomioon ottaen.

Mutkia itsenäistymisen tiellä

Raili: Koulun opetusohjelma ei ole riittävän perusteellinen. Ensinnäkin sitä pitäisi lisätä vuodella. Neljä vuotta ei missään tapauksessa riitä. Jonkinlaisia teknisiä valmiuksia saa, mutta henkinen puoli ei ehdi mukaan. Koulu hajottaa ja kuitenkin pitäisi löytää se oma linja.

Silja: Minusta koululla on sopeuttava vaikutus. On melkein vahingollista, jos olisi vuosi enemmän. Minulla ainakin on kauhea opiskeluväsymys. Meidän luokka ja melkein kaikki luokat ovat yhtenäisiä. Se on ihan väistämätöntä, kun tehdään yhdessä työtä aamusta iltaan.

Raili: Kun tulin kouluun, minulla oli niin selviä päämääriä. Mutta kun jouduin ryhmään, opettajan vaikutusvallan alaiseksi, menin ihan sekaisin. Tuli niitä samoja kuvia, jokainen luokka teki niitä samoja kuvia, joita opettaja suunnilleen halusi — ja mitä ryhmä, sen voimahahmot halusivat.

Silja: Tarkoitatko, että koulun pitäisi jatkua, että pääsisit tuon kynnyksen yli?

Raili: Opetuksen pitäisi olla erilaista. Toisinaan painotettaisiin teknisiä asioita, toisinaan saisi olla rauhaa. Olisi työpajoja, joissa saisi kokeilla omiaan ja opettajat kiertelisivät niissä ja ohjaisivat henkilökohtaisesti. Minä ainakin vasta neljännenä rupesin kysymään, tajuamaan mitä haluan. Minä muistin, että näin ajattelin ennenkuin pyrin kouluun.

Silja: Tuntuuko, että tarvitset koulua itsenäistykseksi?

Raili: Ei, vaan jonkun ihmisen, joka antaa kritiikkiä. Halusin, että opettajan täytyisi minussa johonkin uskoa. En minä nyt itse itseeni vain voi uskoa!

Maija: Että jokaisella oppilaalla olisi tavallaan yksityisopettaja kuten musiikinopiskelijoilla?

Raili: No, se tuskin on mahdollista. — Meillä muuten on aivan liian pieni yleissivistävä pohjakin. Meistä kasvaa ahdasmielisiä ja suppeita, koska emme tiedä tarpeeksi. Onhan taiteilta vaikka kuinka paljon saatavaa!

Osmo: Kyllä monipuolistamisen varaa olisi, mutta neljässä vuodessa ei kaikki ole mahdollista. Ihmiset väsyvät ja ovat tosi onnellisia, kun koulu loppuu. Monipuolistamisen voisi toteuttaa koulun jälkeen, kun tietää mitä haluaa ja on pari vuotta rauhoittunut. Jonkinlainen työpajasysteemi voisi silloin olla hyvä.

**Hyvästi koulu —
taiteilijat lähtevät
Ja kuinka sitten kävi?**

Ippo, valmistunut 1976

Koulu varsinaisessa opetusmielessä menettää merkityksensä, kun itse päättää mitä tekee. Siinä kolmannen-neljännän vuoden vaiheilla koulu tuli tavallaan täysin merkityksettömäksi. Se oli paikka, missä tein töitä aamusta iltaan, niin paljon kuin ehdin. Se oli tilanne, jolloin pystyi saamaan opintolainan — mikä oli kuin apuraha — ja oli viimeinen vuosi aikaa ja rahaa maalata. Sen jälkeen ei ole selalaista ollut. Opettajien mielipiteet kiinnostivat vain, jos tuntuivat mukavilta. Enää ei kiinnostanut, kun he sanoivat: "Tuo väri on väärä, tuon sommittelman tasapaino järkkyy tuossa." Ei kiinnostanut, koska niitä asioita en enää hakenutkaan, vaan omaa ilmaisua. Toisaalta itse kritisoin töitani ja pyrin korjaamaan. Tärkeämpää siinä vaiheessa ei ollut tuloksen akateemisuus, vaan se että oli syntynyt jokin muuta kuin haluttu kuva.

Koulun alussa olleet illuusiot olivat romahtaneet. Siihen ei oikeastaan vaikuttanut koulu, vaan muu ympäristö, jossa koko ajan joutui näkemään muita vaihtoehtoja. Yksilöllisyys katosi.

Kun koulu loppui, ei ollut mitään perusteita olettaa, että elämä siitä lähtisi mukavasti luistamaan. Eikä lähtenytäkään, ainaakaan taloudellisessa mielessä — tai edes ammatin harjoittamisen kannalta. Menin töihin.

Osmo, valmistunut 1977

Odotin koulun loppumista ja toivoin omaa rauhaa. Se johtui siitä, että viimeisen luokan keväänä opin suuntaamaan energiaani työhön ja löysin itseäni. Löysin oman työryhtini. Tajuusin, että minun tapani tehdä ei ole se, että ottaa kankaan telineelle ja alkaa maalata. Tapaani kuuluu mieltä pitkään ja tehdä paljon luonnoksia. Aloin tehdä itsenäisiä töitä enkä juuri välittänyt pakollisista koulutehtävistä. Kukaan ei onneksi pakottanutkaan.

Koulun jälkeen olin kaikenlaisissa hanttihommissa. Tuli vaikeuksia jakaa aikansa elinkeinon ja maalaamisen välillä, ja rahapula ei välittänyt siitä tekikö mieleni maalata. Kärsin myös siitä, että kukaan ei enää nähnyt maalauksiani eikä niitä huolitettu näyttelyihinkään. Sisua se ainakin kasvatti.

Viime tammikuussa pidin oman näyttelyn Helsingin Taiteilijaseuran toimintakeskuksessa, kaksi ja puoli vuotta koulun päättymisen jälkeen. Halusin työni muiden nähtäväksi, jonkinlaisen todistuksen uurstuksesta.

Harry, valmistunut 1979

Viimeisenä vuonna rupesin itsenäistymään. Huomasin, että vähän tähän suuntaan olin ajatellut ennen kouluun tuloa. Viimeisenä keväänä tein sarjan töitä, sarjan joka tutki tiettyä aluetta työssäni ja minussa. Kiinnostuin enemmän ja enemmän, olin halunnut jatkaa tutkimista. Nyt taloudelliset pakotteet ajavat hakemaan tilapäisiä ansiohommia, jotka katkaisevat työskentelyn. Koulussa sai ainakin olla täyspäiväinen maalari.

Olen tilanteessa, jossa pitäisi jatkaa sitä tutkimista, minkä koulun viimeisenä keväänä olin aloittanut, koska se jäi kesken. Tavallaan opiskelu jatkuu. Samalla pitäisi löytää oma suhde muuhun maailmaan. Taiteilijana.

Maija, valmistunut 1979

Kouluaikana yritin saada opetuksesta irti niin paljon kuin mahdollista. Viimeisen vuoden aikana päämääräni alkoivat hyljälleen selvitä, mutta luontevinta maalaustapaa ei löytynyt. Aloin jonkin verran kokeilla, mutta vapautumista ei tapahtunut. Olin jotenkin lukossa. Koulun jälkeen olin hajalla ilmaisullisten keinojen suhteen, vaikka toisaalta selvästi tunsin mitä halusin — mitä minun luonteellani pitäisi tehdä. En vieläkaan saa sitä ulos itsestäni, mutta tunnen, että asiat alkavat selvitä.

Taideharrastuksen korkeasuhdanne

Kurssi- ja ateljeekeskus
Suvilahti käsittää viisi ateljeeta, sekä kurssitilat, joihin kuuluu laaja maalausluokka, toimisto- ja oleskelu- ja sosiaalitalat.

Kurssitoiminta alkoi vilkkaasti syksyllä 1979. Nyt keväällä on järjestetty 25 erilaista kurssia, joihin on ottanut osaa noin 400 oppilasta.

Suvilahti on Helsingin Taiteilijaseuran ylläpitämä kurssi- ja ateljeekeskus. Se sijaitsee lähellä voimalaitoksia Suvilahdenkadulla Sörnäisissä ja on ollut toiminnassa viime vuoden syyskuusta lähtien.

Kevään aikana järjestetään Suvilahdessa 25 erilaista kurssia, joilla on tilaa yhteensä noin 400 oppilaalle. Kyseessä on siis varsin suurisuuntainen hanke. Kurssikeskuksen rehtori on taidemaalari *Reijo Viljanen*. Hän on yhdessä muiden opettajien kanssa suunnitellut kurssilla annettavan opetuksen yleislinjat.

— Helsingin Taiteilijaseura on jo monena kesänä järjestänyt kesäkursseja Suomenlinnassa, sitten myös Toimintakeskuksessa talvisin. Ihmisiä tuli koko ajan lisää ja Toimintakeskuksen tilat havaittiin riittämättömiksi. Uutta paikkaa etsittäessä löydettiin vanha teollisuuskiinteistö, noin 400 neliömetrin kokoinen tila. Sinne tehtiin viisi ateljeeta ja kurssitilat. Pinta-ala jakaantui suunnilleen puoliksi työhuoneiden ja kurssitilojen kesken, kertoo Reijo Viljanen.

Harrastajien kuvataidetoiminta Helsingissä kuten myös muualla maassa on lisääntynyt jatkuvasti. Pelkästään Helsingin kau-

pungin työväenopistossa opiskelee noin 2 000 kuvataiteen harrastajaa. Riittääkö Suvilahteen oppilaita?

— Helsingin Taiteilijaseuralla on varsin hyvä maine kurssien järjestäjänä. Tulijoita olisi vaikka kuinka paljon. Ajat on pyritty järjestämään siten, että kaikilla olisi mahdollisuus osallistua. Jo nyt toimimme aamuyhdeksästä kymmeneen illalla, joten aikoja ei enää voi lisätä.

Eräs syy Suvilahden suosioon on se suuri harrastajamäärä, joka on useita vuosia maalannut alkeisryhmissä ja huomaa haluavansa syvempää opetusta. Sitä Suvilahti pystyy tarjoamaan. Nämä harrastajat ovat sellaisia, joille maalaaminen pelkästään ajanvietteenä ja rentoutumiskeinona ei enää riitä. Suvilahden kohdalla voitaisiinkin puhua jo jonkinlaisesta harrastajien jatkokoulutuksesta.

Suvilahdessa annettava opetus eroaa muualla järjestetystä harrastajien ohjauksesta monessa suhteessa. Ensinnäkin kurssitilat ovat vartavasten taideopetusta varten rakennetut (suunnittelu korosti Kirjo Mikkola), toiseksi opettajat ovat aktiivisesti ammatissa toimivia kuvataiteilijoita, joilla on kokemusta opettamisesta ja joiden pedagogisia valmiuksia jatkuvasti täydennetään seuran järjestämällä jatkokoulutuksella.

— Pyrimme mahdollisimman korkeaan opetuksen tasoon. Meillä on laajalti teoreettista opetusta, mm. 10 kaikille kursseille yhteistä luentoa erityisaiheista väriopista taidehistoriaan.

1. Kuvataideharrastajien ohjausta Suvilahdessa.

laisten henkinen tuki ja ansio-työ. Koulun viimeisellä luokalla alkanut, usein hyvinkin lupaava kehitys viivästyy tasapainoilussa ammatin harjoittamisen ja ansiotyön välillä.

Ponnahduslautoja/ Tulevaisuuden näköaloja

Jos taiteilijanpalkka toteutuu, se todennäköisesti lankeaa vartuneemmille tekijöille. Vuosiapurahat vapautuisivat silloin nuoremmille, joille ne alun perin aiottiinkin. Ihanteellinen ponnahduslauta nuorelle kuvantekijälle olisi 1-vuotinen apuraha, heti koulusta lähtiessä. Sillä pääsisi jaloilleen ja ehtisi jatkaa sitä kehitystä, joka viimeisellä luokalla alkoi. Pitkä pohdinta taitaa kuitenkin tulla mm. siitä, mitkä koulut kuuluvat apurahapiiriin ja tarvitseeko kaikkia niistä kukaan valmistuneita tukea. Nopeampi ratkaisu olisi erillinen valtion kohdeapuraha uraansa aloittaville taiteilijoille näyttelyprojekteja/materiaalikustannuksia varten.

Muita ehdotuksia: Debyyttinäyttelyjen henkiinherättäminen. Niitä järjestivät vielä 70-luvun puolimaisissa Taidemaalari-liitto ja Jyväskylän Kesä, tätä nykyä Lahden taidemuseo. Taidemaalari-liitto on aikeissa elvyttää debyyttinäyttelynsä. Myös kesänäyttelyihin ja kulttuuripahtumien (Helsingin juhlat, Jyväskylän kesä) ohjelmaan voisi ottaa nuoren taiteilijan tai taiteilijaryhmän esittelyn.

Sillä nuoret taiteilijat tarvitsevat näyttelymahdollisuuksia. Usein ryhmänäyttely vastaa parhaiten voimia. Valtakunnallisiin katselmuksiin, joita tarvitaan kolme ammattiliiton jäsenyyttä varten — Nuorten näyttely ei kelpaa — on pääsy monelle kiven takana. Asiaa helpottaisi se, että liitot antaisivat yhden pisteen tärkeimmistä taidekouluista valmistuville. Sekin auttaisi alkuun.

Lähteet: Suomen Taideakatemia koulun vuosikertomus 1978—79 ja koulun karsintakurssien tiedote 1980.

Keskustelijat:

Ippo Alho, taidemaalari, s. 1954, valmistunut Suomen Taideakatemia koulusta 1976.

Harald Arnkil, taidemaalari, s. 1954, valmistunut Suomen Taideakatemia koulusta 1979.

Osmo Kivimäki, taidemaalari, s. 1953, valmistunut Suomen Taideakatemia koulusta 1977.

Silja Rantanen, taideopiskelija, s. 1955, valmistuu Suomen Taideakatemia koulusta 1980.

Maija Santala, taidemaalari, s. 1953, valmistunut Suomen Taideakatemia koulusta 1979.

Raili Tang, taidemaalari, s. 1953, valmistunut Suomen Taideakatemia koulusta 1979.

Kuva Seppo Hilpo

Raili, valmistunut 1979

Sisältöpuoli on minulle selvä. Tiedän täsmälleen mitä haluan... en tiedä, tai tiedän. En tuntenut olevani mitenkään hajalla. Löysin paljon asioita, kun läksin koulusta. Oli ollut paljon mielenkiintoista tehtävää, mutta taloudelliset ongelmat — minuun ne vaikuttavat niin, että vaivun maton alle. Minua masentaa. Nyt olen kolmessa työssä yht'aikaa, ja kun tulee pari päivää aikaa maalata, niin pääni onkin tyhjä. Katselen siivousrättiä nykyään tuttavallisemmin kuin maalausvälineitä. Kun olen töissä, on varaa ostaa maalaus- tarvikkeita, mutta ei päästä maalata. Kun en ole töissä, on aikaa, mutta ei rahaa. Mitä minä teen!

Silja, valmistuu 1980

Minua askarruttaa eniten, miten voisin vapautua, edistyä. Koulu antaa taustatukea niin kauan kuin opiskelen. Se antaa minulle identiteetin. Olen opiskelija. Sen voi laittaa puhelinluetteloon. Mikä minä olen ensi vuonna? Olenko entinen taideopiskelija? Mitä minä sanon sukulaisille ja mitä panen puhelinluetteloon?

Miten nuori taiteilija tapaa selvitä läpi karikkoisten alkuvuosien?

Tämän keskustelukerhon mielestä seuraavin eväin: itseluottamus — se että itse luottaa omaan tekemiseensä, ystävien ja suku-

